

Brüssel, 28. november 2022
(OR. en)

15361/22

JEUN 180
SOC 655
EDUC 409
GENDER 195
DIGIT 225

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järelused põlvkondadevahelise mõõtmise edendamise kohta noortevaldkonnas dialoogi ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud järelused, mis kiideti heaks nõukogu
28.–29. novembri 2022. aasta istungil (haridus, noored, kultuur ja sport).

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused põlvkondadevahelise mõõtmise edendamise kohta noortevaldkonnas dialoogi ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE
ESINDAJAD,

TUNNISTADES, ET:

1. ELi noortestrategia Euroopa noorte eesmärgi nr 3 „Kaasav ühiskond“ eesmärk on „luua rohkem kohti, võimalusi, ressursse ja programme, et edendada dialoogi¹ ja sotsiaalset ühtekuuluvust ning võidelda diskrimineerimise ja segregatsiooniga“ ning Euroopa noorte eesmärgi nr 4 „Teave ja konstruktiivne dialoog“ eesmärk on tagada, et noored räägiks kaasa osalus- ja konstruktiivses dialoogis;
2. tuginedes olemasolevatele võimalustele Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, tunnistatakse Euroopa noorteaasta (2022) raames vajadust võimestada, austada, toetada ja kaasata noori ning tagada, et noorte huve ja vajadusi võetaks asjakohaselt arvesse kõigi poliitikavaldkondade poliitikameetmetes². Noortepoliitika põlvkondadevaheline mõõde on väga oluline kõnealuse aasta eesmärkide saavutamiseks ja selle pärandi kindlustamiseks sotsiaalselt sidusal viisil;

¹ Käesolevates nõukogu järeldustes tähendab „dialoog“ põlvkondadevahelist dialoogi.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2316 Euroopa noorteaasta (2022) kohta (ELT L 462, lk 1).

3. noorsootööga saab muu hulgas aidata kaasata erineva tausta ja elamistingimustega, sealhulgas vähemate võimalustega noori eri liiki põlvkondadevahelistesse projektidesse ja tegevustesse ning see võib olla väärtuslik vahend põlvkondadevahelise dialoogi, põlvkondadevahelise solidaarsuse ja põlvkondadevahelise võrdsuse edendamiseks ning positiivsete suhete loomiseks eri põlvkondadesse kuuluvate inimeste vahel;
4. noortekogudel, noorteorganisatsioonidel, noorsootöö struktuuridel, noortevõrgustikel ja mitteametlikel noorterühmadel võib olla oluline roll põlvkondadevahelise dialoogi, võrdsuse ja solidaarsuse edendamisel. Noorte kogemuste³ ja noorte teadmiste abil loovad nad võimaluse eksperimenteerimiseks ning võivad aidata leida uuenduslikke lahendusi ja põlvkondadevahelise koostöö viise;
5. COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, mis põhjustas 2022. aastal enneolematu Ukraina pagulaste sissevoolu Euroopasse, on näidanud, et ühiskonna vastupanuvõime edendamisel kriisiolukordades on ühiskonna jaoks olulised igas vanuses vabatahtlikud. Noored, kes osalesid liikmesriikides pandeemia ja pagulaste sissevoolu ajal vabatahtlikus tegevuses, tõestasid oma potentsiaali edendada põlvkondadevahelist solidaarsust ning luua põlvkondadevahelisi sidemeid noorte ja teiste vanuserühmade vahel⁴;
6. põlvkondadevaheline vabatahtlik tegevus toob noori ja eakaid inimesi kokku eesmärgipäraselt ja selliste vastastikku kasulike tegevuste, programmide ja projektide raames, mis edendavad solidaarsust, põlvkondadevahelist mõistmist ja austust ning aitavad luua sidusamaid kogukondi;

³ Noorte kogemuste all mõistetakse noorte arusaamu sellest, mis nende kogemuses töötab ja toimib.

⁴ Liikmesriikide vastused korrapäraselt ajakohastatavates küsimustikes meetmete kohta, mida liikmesriigid on võtnud hariduse ja noorte valdkonnas COVID-19 pandeemia ajal Horvaatia, Saksamaa, Portugali ja Sloveenia eesistumise ajal.

7. digilõhe näitab pikaajalist ebavõrdsust oskuste arendamisel ja uutele tehnoloogiatele juurdepääsu võimaldamisel. Euroopa Komisjoni rohelises raamatus elanikkonna vananemise kohta märgitakse, et „digioskustesse, kogukonna arengusse ja põlvkondadevahelisse sidususse investeerimine võib ära hoida vaimse tervise ja heaolu halvenemise ning vähendada ebavõrdsust“⁵. Digioskuste ja -teadmiste jagamine on valdkond, kus noored inimesed saavad etendada juhtivat rolli ja aidata luua tugevamat põlvkondadevahelist sidet endast vanemate inimestega⁶;
8. ELi programmid ja algatused, nagu programm „Erasmus+“, Euroopa solidaarsuskorpus, ELi noortedialoog, Euroopa noorteaasta 2022, Euroopa tuleviku konverents, algatus „Uus Euroopa Bauhaus“ ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, sealhulgas ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve) programm Euroopa Sotsiaalfondi+ ja taasterahastu „NextGenerationEU“ raames, võivad olla väärtuslikud vahendid põlvkondadevahelise dialoogi edendamiseks ja põlvkondadevahelise solidaarsuse edendamiseks noortevaldkonnas kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Vabatahtlikul ja solidaarsel tegevusel põhinevad projektid tõendavad muu hulgas noorte pühendumust osaleda aktiivselt põlvkondadevahelises dialoogis ja solidaarsuses;

⁵ Komisjoni roheline raamat elanikkonna vananemise kohta. Põlvkondadevahelise solidaarsuse ja vastutuse edendamine, COM(2021) 50 final (ELT C 50, 27.1.2021).

⁶ EURACTIVi 22. juuni 2022. aasta eriaruanne *Golden years: Opportunities for Europe's ageing population*, milles viidatakse Edwards Lifesciences'i 21. juuni 2022. aasta aruandele *Unifying Generations: Building the Pathway to Intergenerational Solidarity*.

9. väga oluline on edendada kõigil tasanditel põlvkondadevahelist võrdsust noortega seotud poliitikameetmete⁷ abil, eriti maapiirkondades, äärealadel, perifeersetes piirkondades, vähem arenenud piirkondades ja äärepoolseimates piirkondades. Nooremate põlvkondade osakaalu vähenemine eri liikmesriikides⁸ ja ajude äravool on tõsine probleem paljudele neist kogukondadest, mille jaoks on väga oluline pöörata suuremat tähelepanu põlvkondadevahelisele võrdsusele, kujundades noortega seotud toetavaid poliitikameetmeid⁹ ühtekuuluvuse tagamiseks;
10. põlvkondadevahelise mõõtmise edendamisel noortega seotud poliitikameetmetes ja noorsootöös tuleb tagada sooline võrdõiguslikkus¹⁰. See nõuab jõupingutusi mitte ainult valitsustelt, vaid ka kodanikuühiskonnalt, sealhulgas noorteorganisatsioonidelt, noortejuhtidelt, noorsootöötajatelt, meedialt ja erasektorilt;
11. ELi noortedialoog kui ELi suurim noorte osalusmehhanism ja Euroopa Nõukogu ühine juhtimissüsteem pakuvad võimalusi põlvkondadevahelise dialoogi kavandamiseks sellise protsessina, kus eri vanuses inimestel on võimalus ühiseks mõttevahetuseks ja tegutsemiseks. 11.–13. juulil 2022 Prahas toimunud ELi noortekonverentsil väljendasid noored seisukohta, et põlvkondadevaheline dialoog ei tohiks asendada noorte otsest dialoogi poliitikakujundajatega, vaid peaks toimuma sellega paralleelselt,

⁷ Noortega seotud poliitikameetmed on need, mis mõjutavad noorte elu ja mille lahutamatuks osaks on noorte elamistingimuste ja võimaluste parandamine ning võrdsete võimaluste toetamine majandus-, sotsiaal- ja poliitilises elus osalemiseks.

⁸ UNECE Policy Brief on Ageing No. 18, märts 2017.

⁹ Noortega seotud toetavad poliitikameetmed põhinevad noorte vajaduste hindamisel ja käsitlevad avaliku poliitika erinevaid aspekte, mida üldisemad poliitikadokumendid ei hõlma, näiteks heaolu, vaimne tervis, eluase, juurdepääs taristule või teenustele jne.

¹⁰ Soolise võrdõiguslikkuse strateegias (2020–2025) on sätestatud raamistik Euroopa Komisjoni soolise võrdõiguslikkuse alaseks tööks ning sätestatud poliitikaeesmärgid ja põhimeetmed ajavahemikuks 2020–2025. Komisjoni teatis COM(2020) 152 final.

LEIAVAD, ET:

12. oluline on edendada dialoogi nii noorte vahel kui ka noorte ja vanemate põlvkondade vahel. Eri põlvkondade kogemuste ja pädevuste ühendamisest saadav kasu on märkimisväärne ning aitab luua rahumeelseid ja sidusaid ühiskondi, mis põhinevad vastastikusel austusel, empaatial, solidaarsusel ja kõigi vanuserühmade vajaduste mõistmisel;
13. noorte kaasamine põlvkondadevahelisse dialoogi ja põlvkondadevahelistesse solidaarsusprojektidesse, sealhulgas vabatahtlik tegevus, võimaldab noortel omandada valdkonnaüleseid pädevusi ja sotsiaalseid oskusi, mida saab rakendada ka muudes eluvaldkondades. Eri põlvkondade aktiivne osalemine põlvkondadevahelises dialoogis aitab arendada inimestevahelisi oskusi ja vastastikust kohanemisvõimet ning aitab sotsiaalse kaasamise, sotsiaalsete sidemete loomise ja sotsiaalse eraldatuse ennetamise kaudu suurendada ühiskonna vastupanuvõimet ja heaolu;
14. põlvkondadevahelise võrdsuse edendamine, järgides noortega seotud poliitikameetmete väljatöötamisel tervikliku ja tulevikku suunatud lähenemisviisi, suurendab sotsiaalset ühtekuuluvust. Poliitikakujundajad, keda toetavad teadlased, noorsootöötajad, noorteorganisatsioonid, muud spetsialistid¹¹ ja muud asjaomased sidusrühmad, peaksid üles näitama tugevat poliitilist tahet tegeleda nii põlvkondade sisese kui ka nende vahelise ebavõrdsusega ning käsitleda põlvkondadevahelisi probleeme. Neil peaks olema juurdepääs olemasolevatele riiklikele või Euroopa andmetele ja tõenditele, mis on vanuse järgi liigitatud ning mille abil jälgitakse ebavõrdsust erineva tausta ja elamistingimustega noorte vahel ning vanuserühmade lõikes;

¹¹ Käesolevates nõukogu järeldustes tähendab „muu spetsialist“ isikut, keda olenevalt erinevast riiklikust kontekstist peetakse tavaliselt mentoriks, haridustöötajaks, õppejõuks, juhendajaks või koolitajaks, kes annab poliitikakujundajatele, noorsootöötajatele ja noortevaldkonnas töötavatele vabatahtlikele juhiseid või pakub koolitust, mille eesmärk on võimaldada neil õppida oskusi, mida nad oma töö või tegevuse jaoks vajavad.

15. poliitikakujundajad, noorteorganisatsioonid, sealhulgas kohalikud noortekogud, noored, noorsootöötajad, noortejuhid, teadlased, haridustöötajad ja muud asjaomased sidusrühmad peaksid vajaduse korral kaaluma täiendavaid meetmeid ja uuenduslikke lähenemisviise, millega saab viia noored otsustusprotsesside raames kokku teiste vanuserühmadega;
16. tuleb austada põlvkondade heterogeensust, pidades silmas nende erinevaid individuaalseid omadusi ja rühmakarakteristikat, sealhulgas vaimseid ja füüsilisi võimeid, sotsiaal-majanduslikke tingimusi ja nende omaksvõetavaid identiteete, et kõigil põlvkondadel oleks võrdsed võimalused osaleda põlvkondadevahelises dialoogis täiel määral ja tõhusalt kõigil otsuste tegemise tasanditel, mis mõjutavad nende isiklikku, tööalast ja ühiskondlikku elu;
17. oluline on toetada tasustatud ja vabatahtlikke noorsootöötajaid oma töös põlvkondadevahelise mõõtmise edendamisel ja rakendamisel. Tasustatud ja vabatahtlike noorsootöötajate haridust ja koolitust põlvkondadevahelises mõõtmise valdkonnas tuleks vajaduse korral kohandada, et edendada põlvkondadevahelist solidaarsust ja võrdseid võimalusi noorsootöö pakkumisel ja vabatahtlikus tegevuses;
18. tuleks uurida teadlaste kaasamist näiteks põlvkondadevahelise võrdsuse näitajate või põlvkondadevahelist võrdsust analüüsivate perioodiliste teadusväljaannete kaudu põlvkondadevahelist solidaarsust ja õiglust edendavate pikaajaliste struktuurimeetmete väljatöötamisse;

19. põlvkondadevahelise dialoogi uuenduslikud algatused digioskuste arendamiseks võivad julgustada noori eurooplasi hõlbustama oma eakaaslaste ja eakate kaasamist digipöördesse. Sellised algatused, mille eesmärk on anda kogukondadele võimalus tugevdada oma digikirjaoskust, võivad vähendada kogukonna liikmete üksindust, aidata kaasa nende heaolule ja suurendada nende sotsiaalset kaasatust ning seega aidata luua sidusaid kogukondi;
20. ÜRO kestliku arengu eesmärkides osutatud kestliku arengu kontseptsioon ja vajadus tugevdada selle sotsiaalset mõõdet eeldavad igas vanuses kodanike aktiivset kaasamist turvaliste, kaasavate ja sidusate kogukondade loomisse. Eri vanuserühmade erinevate vajaduste ja kohustuste ühiskondlikku tunnustamist saab tugevdada ürituste ja vabatahtliku tegevusega, mis toob kokku eri vanuserühmade esindajad, et anda noorematele ja vanematele põlvkondadele võimalus suhelda ja vahetada arvamusi kestliku Euroopaga seotud teemadel;
21. põlvkondade mitmekesisuse mõistmisel on oluline mõju terveid põlvkondadevahelisi suhteid ja sotsiaalset ühtekuuluvust arendava suutlikkuse suurendamisele. Selleks et edendada dialoogi nooremate ja vanemate põlvkondade vahel, tuleks ka lastele anda võimalus osaleda põlvkondadevahelises dialoogis, et luua ühise konstruktiivse dialoogi kogemus, arendades samal ajal vastastikust austust ja empaatiat juba varasest east alates,

KUTSUVAD LIIKMESRIIKE ÜLES ASJAKOHADEL TASANDITEL:

22. suurendama poliitikakujundajate teadlikkust põlvkondadevahelise võrdsuse kaalutlustest ning pakkuma neile tõendeid, teavet, andmeid ja muid asjakohaseid vahendeid, mida on vaja vanusepõhise võrdõiguslikkuse tugevdamiseks poliitikakujundamises;
23. uurima võimalusi lisada noortestrateegiatesse ja -poliitikatesse vajaduse korral põlvkondadevahelist mõõdet kajastavad eesmärgid ja meetmed. Nende eesmärkide ja meetmete väljatöötamisel tuleks lähtuda teadmistest, tõenditest ja headest tavadest ning konsulteerida erinevate noorterühmade, neid esindavate organisatsioonide ja muude asjaomaste sidusrühmadega, et saavutada reageerimisvõimelisemad ja kaasavamad poliitilised tulemused;
24. edendama ja hõlbustama tihedas koostöös noorteorganisatsioonide, noortekogude ning kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste ja kogukondadega konsultatsioone noortega ning nende aktiivset ja sisulist osalemist kõigi noortega seotud poliitikameetmete põlvkondadevahelise mõõtmel väljatöötamisel, rakendamisel ja hindamisel;
25. hõlbustama noorte jaoks võimaluste ja juurdepääsetavate ruumide loomist, et nad saaksid osaleda sisulises põlvkondadevahelises dialoogis avaliku sektori otsustusprotsessides kõigis poliitikavaldkondades, mis mõjutavad nende elu ja heaolu, rakendades sihipäraseid meetmeid, mis võimaldavad eelkõige kaasata vähemate võimalustega noori ja alaesindatud noorterühmi;
26. uurima võimalusi, kuidas tuua kokku poliitikakujundajad, teadlased, noorsootöötajad ja noored, et nad saaksid välja töötada põlvkondadevahelise dialoogi vahendid, näiteks põlvkondadevahelise dialoogi töövahendid, ning hõlbustada võrdse juurdepääsu tagamist teabele selle kohta, kuidas noori saab põlvkondadevahelise dialoogi võimaluste kaudu kuulda võtta;

27. kasutama Euroopa solidaarsuskorpuse ja programmi „Erasmus+“ pakutavaid võimalusi, et toetada selliste noorteorganisatsioonide ja noorte suutlikkuse suurendamise strateegiate väljatöötamist ja rakendamist, mis aitavad arendada kogukonna vabatahtlikku tegevust, luues partnerlusi, mis kajastavad kogu kogukonna mitmekesisust ja eri põlvkondade vajadusi;
28. uurima võimalusi, kuidas olemasolevad formaalse ja mitteformaalse noorsootöö alase hariduse, õppimise ja koolituse pädevuspõhised raamistikud¹² võiksid aidata kajastada noorsootöö tegevuste põlvkondadevahelist mõõdet,

KUTSUVAD LIIKMESRIIKE JA EUROOPA KOMISJONI ÜLES TEGEMA NENDE VASTAVATES PÄDEVUSVALDKONDADES JA ASJAKOHADEL TASANDITEL NING SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEST KINNI PIDADES JÄRGMIST:

29. uurima olemasolevate suuniste, töövahendite¹³ ja mehhanismide, näiteks kodanike paneelarutelude¹⁴ kasutamist, et toetada noortemõõdme integreerimist valdkondlikesse poliitikameetmetesse ja seeläbi suurendada poliitika sidusust, et pakkuda noorte vajadustele paremini vastavaid poliitikameetmeid ja teenuseid;

¹² Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus CM/Rec(2017) 4 liikmesriikidele noorsootöö kohta.

¹³ OECD (2020) aruanne *Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice: Fit for All Generations?* OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Pariis või United Nations Youth Strategy, youth marker methodology, Youth 2030 Working with and for young people.

¹⁴ COM(2022) 404 final: kodanike paneelarutelud võimaldavad kodanikel ühiselt mõelda neile olulistele teemadele. Näiteks olid Euroopa kodanike paneelarutelud Euroopa tuleviku konverentsi väga oluline osa. Osalejad tuleks valida juhuslikult, nagu seda tehti kõnealusel konverentsil, kuid valik peaks peegeldama Euroopa mitmekesisust ja demograafiat. Kolmandiku osalejatest peaksid moodustama noored. Vajaduse korral tuleks mõjuhinngangusse, milles võetakse kokku nende osalus- ja aruteluprotsesside tulemused, lisada nn kodanikearuanne. Juhul kui kõik osalejad on noored, nimetatakse seda noortetestiks. Esimene selline uue põlvkonna kodanike paneelarutelu käivitatakse 2022. aastal Euroopa Liidu olukorda käsitleva kõne kontekstis.

30. jätkama olemasolevate osalusmehhanismide ja platvormide kasutamist, nagu noorteparlamendi simulatsioonistungjärgud ja poliitiline dialoog kohaliku, riikliku, piirkondliku ja Euroopa tasandi poliitikakujundajatega, et edendada kõigil tasanditel põlvkondadevahelist dialoogi noorte ja nende sidusrühmade vahel, kellel on volitused otsuste tegemiseks;
31. kasutama olemasolevaid võrgustikke ja vahendeid, sealhulgas Eurodeski ja Euroopa Noorteportaali, et levitada kasutajasõbralikku teavet erinevate ELi võimaluste kohta töötada välja ja rakendada projekte ja algatusi, millega toetatakse põlvkondadevahelist dialoogi, solidaarsust ja võrdsust;
32. hõlbustama selliste heade tavade vahetamist, mis hõlmavad nooremate ja vanemate kodanike ühist osalemist solidaarsustegevuses ja kogukondlikus kavandamises, mis on välja töötatud sellistes programmides nagu programm „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpus, ning elukestvat õpet olemasolevate ELi vahendite ja platvormide kaudu, et suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust kohalikes kogukondades;
33. viima läbi vastastikust õpet, näiteks seminare, vastastikuse õppimisega seotud tegevusi või muid asjakohaseid koostöövorme eri poliitikavaldkondade sidusrühmade, noorte ja noorteorganisatsioonide vahel, et edendada põlvkondadevahelist dialoogi, solidaarsust ja võrdsust;
34. toetama ja võimaluse korral uurima olemasoleva finantsraamistiku ja programmide raames noortele ruumide ja algatuste loomist. Sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks võimaldada neil välja töötada põlvkondadevahelist dialoogi edendavaid tegevusi ja neis osaleda,

KUTSUVAD EUROOPA KOMISJONI ÜLES KOOSKÕLAS SUBSIDIAARSUSE
PÕHIMÕTTEGA:

35. edendama sünergiat noortepoliitika ja muude noortega seotud poliitikavaldkondade ja programmide vahel, et saavutada ELi noortestrategia eesmärgid, sealhulgas Euroopa noorte eesmärgid nr 3 „Kaasav ühiskond“ ja nr 4 „Teave ja konstruktiivne dialoog“, kusjuures viimase eesmärkide hulka kuuluvad ka dialoog ja sotsiaalne ühtekuuluvus ning osalemine lugupidavas ja mittevägivaldses dialoogis;
36. rõhutama ELi noortekoordinaatori rolli teadlikkuse suurendamisel vajadusest tegeleda põlvkondadevaheliste kaalutlustega kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades;
37. hõlbustama põlvkondadevahelise dialoogi ja solidaarsuse edendamisel heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel, kasutades Euroopa Noorteportaali, Youth Wikit ning selliseid ELi programme ja algatusi nagu Erasmus+, Euroopa solidaarsuskorpus, programm „Loov Euroopa“ ja „Uus Euroopa Bauhaus“;

KUTSUVAD KÕIKI EUROOPA NOORTEVALDKONNA KOOSTÖÖMEETMETES
OSALEJAJD ÜLES:

38. pöörama tähelepanu alates 2009. aastast igal aastal 29. aprillil tähistatavale Euroopa põlvkondadevahelise solidaarsuse päevale, mis annab liidule hea võimaluse uuendada oma pühendumust põlvkondadevahelise solidaarsuse ja koostöö tugevdamisele, et edendada õiglast ja kestlikku ühiskonda¹⁵;
39. hoogustama põlvkondadevahelist dialoogi, et võidelda vanuselise diskrimineerimise ja vanussurve vastu, tuues kokku eri vanuserühmad ja võimaldades neil üksteist paremini tundma õppida, üksteiselt õppida ja oma igapäevaelus koostööd teha;
40. tegema ühiseid jõupingutusi Euroopa noorte eesmärgi nr 4 rakendamiseks, kaasates eri põlvkondi selliste ühistegevuste kaudu, mille eesmärk on kaasata kohalikke kogukondi sihipäraste desinformatsiooni ja propaganda kampaaniate vastasesse võitlusesse. Vajaduse korral tuleks hinnata meediapädevuse programme, mille eesmärk on suurendada ühiskonna vastupanuvõimet sihipäraste desinformatsiooni ja propaganda kampaaniatele, ning kaaluda nende laiendamist nii formaalhariduses kui ka mitteformaalses õppes. See on eriti oluline seoses desinformatsiooni ja propaganda kampaaniatega kriisiolukordades, nagu COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu 2022. aastal.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2011. aasta otsus nr 940/2011/EL aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta (2012) kohta (ELT L 246, 23.9.2011, lk 5).

a) VIITED

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajad on võtnud käesolevate järelduste vastuvõtmisel teadmiseks järgmised dokumendid.

- Nõukogu 5. aprilli 2022. aasta soovitus noorte vabatahtlike liikuvuse kohta Euroopa Liidus (ELT C 157, 2022).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused „Noorte kui muutuste elluvijate tõhusam kaasamine keskkonna kaitseks“ (ELT C 159, 2022, lk 7).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus Euroopa noorteaasta (2022) kohta (ELT L 462, 28.12.2021).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused, milles käsitletakse noorte sisukat osalemist hõlbustavate ja noortele mõeldud kodanikuühiskonna tegutsemisruumide kaitsmist ja loomist (ELT C 501 I, 2021, lk 19).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused, milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel (ELT C 241, 2021, lk 3).
- Euroopa Komisjoni roheline raamat elanikkonna vananemise kohta „Põlvkondadevahelise solidaarsuse ja vastutuse edendamine“ (COM(2021) 50 final).
- Nõukogu järeldused, mis käsitlevad vananemise süvalaiendamist avalikus poliitikas (6976/21 (2021)).

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused Euroopa noorte demokraatiateadlikkuse ja demokraatliku kaasatuse edendamise kohta (ELT C 415, 2020, lk 16).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused „Noorte võimaluste suurendamine maa- ja äärepoolsetes piirkondades“ (ELT C 193, 2020, lk 3).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon, millega kehtestatakse suunised ELi noortedialoogi juhtimiseks – Euroopa Liidu noortestrategie 2019–2027 (ELT C 189, 2019).
- Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategie 2019–2027 (ELT C 456, 2018).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta (2012) kohta (ELT L 246, lk 5).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus Euroopa Bauhaus. Kaunis, kestlik, kaasav“ (COM(2021) 573 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi lapse õiguste strateegia“ (COM(2021) 142 final).

- Euroopa välissuhete nõukogu poliitikaülevaade, september 2021, *Europe's invisible divides: How covid-19 is polarising European politics*.
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM (2020) 152).
- Euroopa Komisjon, *Mapping study on the intergenerational dimension of sport: final report to the European Commission*, väljaannete talitus, 2020.
- Euroopa Komisjon, Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava.
- Euroopa Komisjon, Euroopa sotsiaalõiguste samba 20 põhimõtet.
- OECD, nõukogu soovitus noortele paremate võimaluste loomise kohta, OECD/LEGAL/0474, 10.6.2022.

- OECD aruanne *Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice. Fit for all generations?* 22.11.2020.
- OECD aruanne *Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience*, 11.6.2020.
- Euroopa Komisjoni talituste töödokument „Parema õigusloome suunised“ (SWD(2021) 305 final, 3.11.2021).
- ÜRO noortestrategia: *Youth 2030: Working with and for young people*.
- Deležan Tomaž, *Derailing modern democracies: the case of youth absence from an intergenerational perspective*, Annales, 2018.
- Deležan Tomaž, *Intergenerational dialogue for democracy. International IDEA Discussion Paper 1/2017*.
- *Parents for Future in Europe* kiri ELi institutsioonidele, 12. juuni 2020.

b) KÄESOLEVATES JÄRELDUSTES KASUTATAKSE JÄRGMISI PEAMISEID MÕISTEID.

„Põlvkondadevahelise mõõtmise edendamine noortepoliitika kujundamisel ja noorsootöös“ – põlvkondadevahelise dialoogi, põlvkondadevahelise solidaarsuse ja põlvkondadevahelise õigluse/võrdsuse edendamine noortevaldkonnas ELi noortestrategia 2019–2027 volituste kohaselt järgmiselt:

- uuendusliku valdkondadevahelise noorsoopoliitikaga (näiteks põlvkondadevahelise mõõtmise kehtestamine ühena horisontaalsetest prioriteetidest, sammastest või strateegilistest või tegevuseesmärkidest noorsoopoliitika dokumentides), mis soodustab dialoogi otsustusprotsessides, et võimaldada noortel oma elu mõjutavates otsustes võrdselt kaasa rääkida ning edendada seeläbi vanuselist mitmekesisust ja vanuselist võrdsust avalikus elus kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil;
- soodustades noorsootöö kättesaadavaks tegemist, integreerides põlvkondadevahelise solidaarsuse ja põlvkondadevahelise dialoogi noorsootöösse ja vabatahtlikusse tegevusse.

„Põlvkondadevaheline dialoog“ – interaktiivne ja turvaline osalusruum või võimalus, mis toob kokku nooremad ja vanemad põlvkonnad, et luua ühiseid teadmisi ja kollektiivseid kogemusi. Seda saab läbi viia mitmesuguste mehhanismide kaudu (nt küsitlused, kohtumised, ümarlauad, kodanike paneelarutelud, foorumid või nõuandekomisjonid), et saavutada kõrgetasemeline kodanikuteadlikkus, ühine otsuste tegemine ning põlvkondadevahelise võrdsuse ja õigluse põhimõtete integreerimine eri valitsemistasanditesse.

„Põlvkondadevaheline võrdõiguslikkus“ – ühiskonna kõikidele vanuserühmadele võrdsete võimaluste ja abi pakkumine. Sellega tagatakse, et kõigil vanuserühmadel on samad õigused ja kohustused.

„Põlvkondadevaheline võrdsus“ tähendab selle tunnistamist, et eri vanuserühmadel on erinevad vajadused ja et tasakaalustamatust tuleb parandada. Protsess on pidev ning nõuab eelarvamustest või süsteemsetest struktuuridest tulenevate tahtlike ja tahtmatute takistuste kindlakstegemist ja kõrvaldamist. Võrdsus tähendab mitmesuguse toetuse ja abi pakkumist sõltuvalt eri vanuserühmade konkreetsetest vajadustest või võimetest. Sellega tagatakse, et kõigile vanuserühmadele antakse vajalikud vahendid, et neil oleks juurdepääs samadele võimalustele.

„Põlvkondadevaheline õiglus“ viitab põlvkondadevahelisele aususele, mis põhineb ideel, et praeguse põlvkonna heaolu poole püüdlemine ei tohiks vähendada järgmiste põlvkondade võimalusi heaks ja inimväärses eluks (ÜRO, 2013¹⁶). Käesolevate nõukogu järelduste kontekstis kirjeldab põlvkondadevaheline õiglus tänapäeva põlvkondade, st nooremate ja vanemate põlvkondade vahelisi suhteid.

„Põlvkondadevaheline solidaarsus“ vastastikust toetust ja koostööd eri vanuserühmade vahel, et saavutada ühiskond, kus igas vanuses inimestel on täita oma vajadustele ja võimetele vastav roll ning nad saavad võrdsetel alustel kasu oma kogukonna majanduslikust ja sotsiaalsest arengust.

¹⁶ ÜRO peasekretäri aruanne *Intergenerational solidarity and the needs of future generations*, A/68/322, 2013.

c) KOKKUVÕTE ELi NOORTEDIALOOGI ÜHEKSANDA TSÜKLI KOHASEID
RIIKLIKKE KONSULTATSIOONE KÄSITLEVAST LÕPPARUANDEST:

ELi noortedialoogi üheksanda tsükli konsultatsioonietapp kestis 2022. aasta jaanuarist augustini. Käesolev noortedialoogi üheksanda tsükli tulemuste kokkuvõte hõlmab riiklike tööühmade korraldatud konsultatsioone, selles osalenud rahvusvaheliste valitsusväliste noorteorganisatsioonide panust ning Tšehhi Vabariigis Prahas toimunud ELi noortedialoogi üheksanda tsükli noortekonverentsi¹⁷ tulemusi. Arvesse on võetud ka heade tavade vahekokkuvõtet¹⁸.

1. alateema „Teave ja haridus“ tulemused

Konsultatsioonides osalenud noorte sõnul peaksid teave ja võimalused suurendada teadmisi kliimamuutustest olema:

- olema noortesõbralikud, juurdepääsetavad ja kättesaadavad erinevates vormingutes ja keeltes;
- näitama kliimamuutuste olulisust erinevate noorte elus;
- olema kõikehõlmavad, usaldusväärsed ja teaduslikult põhjendatud, hõlmama mitmesuguseid keskkonnateemasid ning tutvustama kestlikkusega seotud poliitilisi protsesse ja arengusuundi;
- tooma esile seosed kliimamuutuste ja ebavõrdsuse vahel, millest paljud noored ei olnud konsultatsioonide käigus teadlikud;

¹⁷ ELi noortedialoogi üheksanda tsükli ELi noortekonverents Prahas, Tšehhi Vabariigis. Konverentsi lõpparuanne: kestlikkust ja kaasatust käsitlevad arutelud, 25. juuli 2022.

¹⁸ ELi noortedialoogi üheksanda tsükli vahearuanne. Head tavad ja konsultatsiooniprotsessid, 30. juuni 2022.

- minema kaugemale teabe jagamisest ning püüdma motiveerida ja võimestada noori tegutsema kestlikkuse nimel, sealhulgas poliitiliste meetmete ja kestlike elustiilivalikute tegemise kaudu;
- vältima nn maailmalõpusõnumeid, mis tekitavad lootusetuse tunnet ja mõjutavad noorte vaimset tervist.

Kestlikkusega seotud õppimisvõimaluste suurendamiseks soovitati paremini kasutada koole ja lisada see teema nende õppekavadesse. Kuigi koolid olid nende võimaluste jaoks kõige rohkem soovitatud foorumid, olid kodanikuühiskond, noorteklubid, noorteorganisatsioonid, digivahendid ja vastastikused programmid samuti kindlaks tehtud kasulike õpikeskkondade hulgas. Rõhutati vajadust rahastada noorsootööd ja noorteorganisatsioone, et laiendada kestlikkusega seotud õppimisvõimalusi.

2. alateema „Meetmete ja mõjuvõimu suurendamine“ tulemused

Konsultatsioonides osalenute ühine arvamus oli, et poliitikakujundajad ja poliitikud ei ole kestlikkuse ja keskkonnaga seotud küsimustes piisavalt meetmeid võtnud ning et noortel on väga piiratud võimalused pärida otsusetegijatelt nende teemade kohta aru. Poliitikute suhtes tunti usaldamatust ja rahulolematust. Paljud noored, kuid mitte kõik, oskasid loetleda mitmesuguseid olemasolevaid osalusmehhanisme (nt meeleavaldused, petitsioonid, kodanikuühiskonna organisatsioonid). Üldiselt aga väideti, et need mehhanismid ei suuda asjaomaste poliitikakujundajate tegevusetuse tõttu kestlikkuse alaseid muudatusi kaasa tuua. Ühtegi konkreetset liiki mehhanismi ei toodud üldiselt esile kui kõige tõhusamat. Ametlikes struktuurides osalevad noored (nt noortekogud, nõuandekomisjonid) ütlesid, et neil struktuuridel on poliitikakujundamises teatav mõju. Paljud noored ei olnud aga nendest struktuuridest teadlikud. Otsusetegijate vastutusele võtmise parandamiseks peeti vajalikuks teha järgmist:

- poliitikakujundajad kohustuvad võtma ulatuslikumaid meetmeid, mis põhinevad osalusmehhanismide tulemustel;

- parandatakse osalusmehhanismide kättesaadavust, tagades, et need keskenduvad tõrjutud rühmade muredele ja enamuse küsimustele, ning võimaldavad tõrjutud noortel võtta juhtrolli;
- suurendatakse kestlikkusega seotud osalemisvõimalusi, võimaldades eelkõige mitteametlikku ja korrapärast dialoogi valitud esindajatega;
- edendatakse ja kaitstakse noortekogusid, suurendades vahendeid, luues rohkem kohalikke noortekogusid ja tagades õigusliku toetuse.

3. alateema „Juhtimine“ tulemused

ELi noortedialoogi üheksanda tsükli noortekonverentsidel Prantsusmaal ja Tšehhi Vabariigis ning 22. jaanuaril 2022 Strasbourgis toimunud mitteametlikul ministrite kohtumisel tehti kindlaks noorte mure seoses noorte näilise kaasamisega. Konsultatsioonietapis osalenud noored ei olnud selle kontseptsiooniga nii tuttavad, kuid suutsid seda sageli ära tunda. Noorte näilist kaasamist peeti selliseks poliitikute või poliitikakujundajate ja noorte vaheliseks suhtluseks, mis hoolimata ootustest ei too kaasa tegelikke poliitilisi muutusi. Konsultatsioonide käigus tehti kindlaks, et osalusmehhanismid võivad vähendada noorte näilist kaasamist järgmiselt:

- läbipaistvuse ja nähtavuse suurendamine, andes noortele selget teavet nende nõudmiste täitmise teostatavuse kohta ning tagades poliitikakujundajate kohustuste avaliku registreerimise ja edendamise;
- pakkuda noortele järelmeetmeid ja tagasisidet meetmete kohta, mida poliitikakujundajad on võtnud pärast poliitikakujundajatega läbi viidud osalustegevust, andes avalikult aru tehtud muutustest või põhjendades määratud tähtaegadeks tegemata jäänud muudatusi, ning osaledes pidevas dialoogis noortega;
- järjepidevamate ja tugevamate seoste loomine osalusmehhanismide ja kestlikkusega seotud poliitikavaldkondade vahel.

4. alateema „Liikuvus ja solidaarsus“ tulemused

Konsultatsiooni käigus küsiti erinevatelt marginaliseeritud noortelt, mis võimaldaks neil ära kasutada kogu ELi hõlmavaid keskkonnaga seotud liikuvusvõimalusi. Peamiseks probleemiks olid rahalised takistused või tajutavad rahalised takistused. Nende hulgas olid otsesed kulud, võimatus võtta töölt puhkust või ohtu jääda sotsiaaltoetuseta. Oma osa mängisid ka keelebarjäär ja kättesaadava teabe puudumine võimaluste kohta. Mõned noored leidsid, et ELi liikuvusvõimalused ei ole mõeldud nendesuguse taustaga noortele. Üks tegur oli ka suundumus keskenduda kohestele eluliste vajadustele või kohalikele probleemidele, mitte keskkonnaküsimustele. Noored, kellega konsulteeriti, osutasid vajadusele:

- suurendada võimalustele juurdepääsu, kõrvaldades kulud, pakkudes lühiajalisi (kahe- kuni kolmepäevaseid) liikuvusvõimalusi, lihtsustades haldusmenetlusi ning luues otsekontakte koolide või kohalike projektide kaudu;
- suurendada liikuvust ja solidaarsusprojekte edendavate organisatsioonide rahastamist ja toetamist;
- keskenduda kohalikele keskkonnavalgatustele, mis on seotud marginaliseeritud noorte endi kogukondadega ja mõjutavad neid;
- suurendada teavitusemeetmeid ja -tegevust, sealhulgas pakkudes koolidega seotud liikuvusvõimalusi ning tehes koostööd organisatsioonide, spetsialistide ja varasemate osalejatega, kellel on marginaliseeritud noortega usalduslikud suhted;
- rõhutada osalemisega kaasnevat isiklikku kasu, eelkõige seoses tööalase konkurentsivõime ja tööoskustega, ning muuta võimalused atraktiivsemaks;
- pakkuda paindlikku, kvaliteetset ja professionaalset tuge, mis vastab mitmesugustele erinevatele ligipääsetavusvajadustele, sealhulgas rahastada neid organisatsioone, kes töötavad marginaliseeritud noortega, et toetada keskkonnavalase liikuvuse võimalusi.

5. alateema „Taristule juurdepääs“ tulemused

Üheks peamiseks teguriks, mis takistab noori tegemast kestlikumaid valikuid elus, olid rahalised piirangud. Osalejad, kellega konsulteeriti, kutsusid üles arendama noortele tasukohast kestlikku taristut. Samuti juhiti tähelepanu taristu üldisele puudumisele maapiirkondades. Soovitud taristu liigid olid järgmised:

- taskukohane ja parem ühistransport koos ohutumate ja laialdasemate jalgrattateedega, mis on hästitoimiv võimalus autodega võrreldes;
- rahaliselt kättesaadavad eluasemevõimalused, kuna noored ütlesid, et rahalised takistused on nende jaoks peamine tegur, mis raskendab eluaseme valimisel kestlikkusega arvestamist;
- keskkonnasäästlikumad ja avatumad avalikud ruumid ning taastuenergia edendamine;
- taskukohased kestlikud toidu- ja tarbimisvõimalused, sealhulgas ringlussevõtt ja korduskasutamine. See oli oluline paljude noorte jaoks, kuid mitte nii suur prioriteet kui teised soovitud.

Prahas toimunud ELi noortekonverentsil määrati kindlaks noortepoliitika ja noortesektori roll noorte osaluse toetamisel otsesemalt taristuga seotud poliitikavaldkondades, nagu transport, eluase, linnaplaneerimine, energeetika ja põllumajandus.

Valdkonnaülese teema „Põlvkondadevaheline dialoog“ tulemused

Prahas toimunud ELi noortekonverentsil tehti kindlaks, et kestlikkus ja kaasamine ei ole ainult noori, vaid pigem kogu ühiskonda mõjutav küsimus. Seetõttu märgiti, et poliitikakujundamise hea tava nõuab põlvkondadevahelist dialoogi kõigi põlvkondade vahel. ELi noortedialoogi üheksanda tsükli konsultatsioonidel ei nõutud tugevalt põlvkondadevahelist dialoogi, kuid selle teema tutvustamine osalevatele noortele pälvis teatavat toetust. Öeldakse, et põlvkondadevahelise dialoogi abil saab:

- legitimiseerida ja tunnustada noorte muresid ja jõupingutusi kestlikkuse küsimustes;
- luua põlvkondadevaheline vastastikune solidaarsus ja toetus;
- edendada põlvkondadevahelist õppimist ja võimaldada noortel mõjutada vanemate põlvkondade seisukohti kestlikkuse kohta.

Märgiti, et põlvkondadevaheline dialoog ei tohiks asendada olemasolevaid noorte osalusmehhanisme või otsest dialoogi noorte ja poliitikakujundajate vahel, vaid peaks toimuma nendega paralleelselt.
